

Inspirace z Rakouska a Itálie: Zajímavosti místního sociálního zemědělství

Čtyřdenní exkurze putovala po farmách, věnujících se sociálnímu zemědělství. Prostřednictvím newsletteru si vás nyní dovoluujeme pozvat na jejich virtuální návštěvu.

Farma Antlas, Grünsbach 3, 3202
Hofstetten-Grünau, Über uns – Antlas

Farma je integrální součástí organizace Antlas, jejímž posláním je podpora lidí s vážným duševním onemocněním, u kterých není vidina, že by našli pracovní uplatnění za mzdu. Hospodářství se nachází v kopcích ve venkovském prostoru, dál od většího sídla. Jedná se o kombinaci pobytové služby pro 12 lidí a denní stacionář. Celkem zde denně pobývá 20 klientů mezi 15 a 50 lety, o které se stará 22 zaměstnanců. Někteří zůstávají na farmě několik let. Mezi zaměstnanci jsou ředitelka organizace, ekonom, hospodář, zemědělec, kuchař a dále pracovníci v přímé péči.

Na farmě chovají 5 koní a hejno slepic, starají se asi o 10 hektarů v osobním vlastnictví, některé pastviny mají v pachtu. Organizace vlastní kus lesa, ze kterého mají dřevo do dílny a na topení v zimě.

Na farmě je důležitý řád a pravidelný program, který klientům dodává stabilitu a umožňuje jim orientovat se v prostoru a čase.

Mezi jejich každodenní činnosti patří péče o vlastní obydlí a o sebe, péče o hospodářský areál, práce ve stáji, péče o koně, pěstování ovoce a zeleniny, zalévání, práce v krajině.

V zimě tráví více času v truhlářské a kreativní dílně a opravou nástrojů. Práci se věnují dopoledne, odpoledne klienti chodí na procházky, ale také často odpočívají, protože je pro ně práce při jejich zdravotním stavu náročná. O víkendu klienti na hospodářství nepracují.

Farma má certifikaci Green Care, což je rakouská značka pro farmy, které nabízí nějakou formu terapií pro osoby se znevýhodněním (mentální, duševní, tělesné, smyslové, sociální).

Farma a zaměstnanci jsou financováni z příspěvků na klienty, které hradí spolková země Dolní Rakousko. Dále z přímých plateb na zemědělskou půdu. Jiné zemědělské dotace farma nepobírá.

Ubytování si hradí klienti z vypláceného invalidního důchodu, ale ne všichni jej mají přiznaný. Malá část příjmů (cca 20 tis. EUR/rok) je z hospodářské činnosti organizace: prodej přebytků do obchodu a kavárny v nejbližší vesnici. Většina vypěstovaného ovoce a zeleniny je ale určena pro vlastní spotřebu.

Farma Himmelschlüsselhof Texing, Hinterleiten 2, A-3242 Texing, Himmelschlüsselhof: Himmelschlüsselhof Texing

Farma Himmelschlüsselhof byla založena v roce 1991, nejprve jako přátelské jako míst pro syna zakladatelky, který měl těžké postižení intelektu. Později se farma rozrostla do stacionárního zařízení, ve kterém žije 12 klientů, o které se stará 12 zaměstnanců. Mezi klienty jsou lidé s Downovým syndromem, kombinovaným postižením či mentálním postižením, kteří již nemohou žít doma. Na farmě pobývá také jeden nevidomý klient. Hlavním cílem organizace je poskytnout jim v malém a bezpečném prostoru kvalitní místo pro jejich život s tím, že v zemědělství se najde práce pro každého, nehledě na jeho/její znevýhodnění.

Skupinky maximálně po 3 lidech se starají o 2 krávy a tele, slepice, husy, 2 prasata, 2 osly, poníka, 2 koně, 4 lamy. Dále mají na farmě několik skleníků i venkovní rozsáhlou zeleninovou zahradu. Na farmě je také sušárna ovoce, část ovoce je zpracovávána do moštů, které jsou v nabídce nedalekého obchodu. Na farmě pravidelně pečou chleba v bio kvalitě, který je rovněž na prodej. Některé přebytky, například vejce a zelenina, jsou prodávány v nedalekém obchodě, přátelům a na adventních trzích. Klienti chodí se svými asistenty plavat (krytý a vyhřívaný bazén je přímo na farmě), na výlety, do restaurací, několikrát navštívili operu ve Vídni. Cílem je nadále se vzdělávat a učit se. Kromě stěžejní zemědělské práce je v nabídce také hipoterapie, arteterapie, muzikoterapie, možnost zapojit se do tkalcovství, výroby keramiky.

Každý si může vybrat činnost, ve které se cítí nejlépe. Farma působí velmi uspořádaným, čistým a vstřícným prostředím.

Farma má certifikaci Green Care, což je rakouská značka pro farmy, které nabízí nějakou formu terapií pro osoby se znevýhodněním (mentální, duševní, tělesné, smyslové, sociální).

Farma je financována z příspěvků na klienty od spolkové země Dolní Rakousko, část je pokryta z invalidních důchodů klientů, od sponzorských darů a darů rodin klientů. Stavební úpravy farmy, které slouží pro práci s klienty, byly financovány ze zemědělských dotací. Na farmě si pronajímá ordinaci pro veřejnost praktická lékařka.

Farma Fürstenhof in Kuchl, Fürstenweg 15, 5431 Kuchl, Bio-Hofkäserei Fürstenhof in Kuchl | Shop & Kurse buchen

Farma sídlí na okraji obce Kuchl, která je známým centrem letní i zimní turistiky. Obec leží na původní knížecí cestě, kde se přepřahaly koně mezi Vídní a Římem. **Jedná se o rodinnou farmu, která se začala po roce rozvíjet směrem k sociálním a vzdělávacím programům. Tehdy patřil mezi hlavní zdroj příjmu farmy prodej mléka a ubytování na farmě (25 lůžek).** Protože ale výkupní cena mléka dlouhodobě stagnovala a mladé rodině se postupně narodilo 5 dětí, přeorientovali své hospodářství na nabídku vzdělávacích programů pro školy (60-100 skupin dětí ročně) a terapeutické aktivity pro děti s ADHD, poruchou autistického spektra, duševním onemocněním, kteří přichází každodenně v malých skupinách. Farmářka má kurz na trénink hospodářských zvířat, aby byly s dětmi krotké. Na farmě je také mlékárna, vlastní mlýn, kavárna, faremní obchod. Farmářka je vystudovaná speciální pedagožka, která má dále kurz bylinkářství, kurz na výrobu přírodní kosmetiky, kterou v obchodě prodává. V nabídce je dále med, marmelády, chutney, sýry a truhlářské výrobky.

Farma má certifikaci Green Care, což je rakouská značka pro farmy, které nabízí nějakou formu terapií pro osoby se znevýhodněním (mentální, duševní, tělesné, smyslové, sociální). **Hospodářství má v majetku 18 hektarů pastvin v režimu ekologického zemědělství, 25 ks. mléčného skotu (Jersey) a 40 jalovic v horách, 18 včelstev, jablečný sad se starými odrůdami ovocných stromů a ořešáků, zeleninovou zahradu, kus lesa na palivové dřevo.** Ekonomika farmy vychází díky malému počtu zaměstnanců (3), pomáhají nárazově manželovy sestry, vlastní dospělí děti a dobrovolníci. A dále díky velké diverzifikaci aktivit (zemědělství, zpracování (375 l mléka denně), prodej zemědělských i kosmetických výrobků, kavárna, kurzy, programy pro školy jsou hrazeny z rozpočtů země). Na půdu a zvířata pobírají zemědělské dotace. Ze zemědělských dotací upravili také stáje a mlékárnu. Do budoucna chtějí přikoupit další krávy a zvětšit vlastněné pozemky.

Farma Farm4Smile, Fröstlbergweg 7, 5661 Rauris, Salchegg – Farm4Smile | Green Care - Green Care-Betriebe

Jedná se o jednu ze dvou mateřských škol v celém Rakousku, která sídlí přímo na farmě.

Farm4Smile je rodinná organizace, jejímž základem je hospodářství o 20ha půdy, 4 ha lesa, s chovem prasat, drůbeže (350-400 ks. slepic), 12 dojnicemi, 1 býkem a telaty, 16 ovce a 3 koni.

Jedná se o pilotní projekt, který funguje od roku 2018 a je částečně financován zemí Horní Rakousko a částečně obcí Rauris, jehož cílem je, aby děti zažívaly od útlého věku na vlastní kůži zemědělský proces. Rodiny dětí rovněž připlácí za pobyt svých dětí ve školce v částce 55 EUR/měsíc. Mateřská škola má kapacitu až 17 dětí, denně jich pobývá v organizaci 12 a k tomu 4 zaměstnanci. Na vybudování školky čerpala organizace zemědělské dotace.

Farma má certifikaci Green Care, což je rakouská značka pro farmy, které nabízí nějakou formu terapií pro osoby se znevýhodněním (mentální, duševní, tělesné, smyslové, sociální).

Každé dva roky probíhá v MŠ audit, kontrolují se veškeré podmínky (bezpečností, hygienické, personální, administrativní), aby byl zajištěn standard péče o předškolní děti.

O pobyt v MŠ je velký zájem, protože představuje specifickou formaci dětí právě svým zaměřením na zemědělství, které má přiblížit zemědělství malým dětem a vytvořit si k němu pozitivní vztah. Děti jsou často potomky starých zemědělských rodin.

Farma Fattoria Massignan, via Quintino Sella, 20 bis – 36040 BRENDOLA VI, FATTORIA MASSIGNAN - FATTORIA DIDATTICA E SOCIALE

Italská farma Fattoria Massignan patří nadaci, která ji zřizuje a provozuje jakožto zemědělské hospodářství, stejně jako zřizuje sociální družstvo Piano Infinita, které je denním stacionářem pro lidi s těžkým postižením. Původně se jednalo pouze o farmu, která náležela rodině Massignan. Manželé nemohli mít vlastní děti, a u syna, kterého si adoptovali, se později projevilo jeho mentální postižení. Snažili se proto adaptovat původně mléčnou farmu na zařízení, kde budou moci být také lidé s podobným handicapem, jaký měl jejich syn. V roce 1981 tak bylo zřízeno zmíněné sociální družstvo a majetek přešel do nadačního jmění.

Farma se stala sociální farmou v souvislosti se zákonem o sociálním zemědělství, který byl schválen v benátském regionu v roce 2013. Jako zemědělský podnik jsou příjemcem zemědělské dotace na plochu a na zvířata. Samotné půdy obhospodařují zaměstnanci a klienti 6,5 ha, dále mají 2 koně vlastní a příjem z komerčního ustájení koní, 2,5 tis. m² skleníků se zeleninou, 1 ha vinohradu. Z vinné révy vyrábí červené a bílé víno v biokvalitě.

Mezi hlavní principy této sociální farmy patří: péče o půdu a zemi, péče o lidi a vztahy mezi lidmi, péče o místní komunitu. Bez podpůrné komunity, věří průvodce, nemá sociální zemědělství smysl. Na farmě jsou klienti buď ve stacionární péči s těžším postižením, péče je hrazena ze sociálních příspěvků ve výši 450-1 000 EUR měsíčně v závislosti na hloubce postižení. Další klienti jsou v pracovní rehabilitaci, kteří nedostávají další příspěvek na péči, ale zaměstnavatel je osvobozen od povinných odvodů na zdravotní a sociální pojištění. Dodatečné příjmy na pokrytí mezd 5 zaměstnanců pochází z prodeje vlastních výrobků a vína na farmářských a adventních trzích a také v lokálních obchodech.

Druhá navštívená farma v Itálii vznikla podobným modelem jako předchozí farma Fattoria Massignan. Rodině se narodilo dítě s postižením, kterému chtěli rodiče vytvořit bezpečný faremní prostor, ve kterém bude schopno smysluplné práce. S myšlenkou zapojení lidí s handicapem do zemědělství rodina začala v roce 2009, dnes se na farmě pohybuje 20 klientů, 13 zaměstnanců a ročně asi 40 dobrovolníků. Základ celého hospodářství leží v pěstování zeleniny na cca 2 ha, vysoce huminózní půdy, a ovoce – sad, na které čerpají zemědělské dotace, v jejich zpracování a prodeji s dostatečnou marží. Na farmě je rovněž v provozu od pondělí do pátku restaurace, která je otevřená pro veřejnost. V areálu farmy je obchod s prodejem zde vypěstované čerstvé i zpracované zeleniny a výrobků z truhlářské dílny. Dalším zdrojem příjmu jsou sponzorské dary a dlouhodobě udržitelný fundraising.

Každý klient má svůj individuální plán rozvoje, jehož součástí je dle talentů každého jednotlivého klienta práce na poli, v obchodě, v kuchyni, při obsluze hostů, při údržbě areálu. Nyní i při jeho intenzivnějším úklidu, neboť na farmě vznikají chráněné byty pro cca 8 lidí s postižením, o které se již nemohou postarat jejich rodiče.

Farma Il Pomodoro je dobře integrovaná do místní komunity, lidé z obce sem chodí na obědy, nebo zde pořádají akce. Také dobrovolníci pochází především z řad místních obyvatel. Příprava jídel je jak z vlastní produkce, tak z produkce lokálních farmářů.

Návštěva organizace WUK, její zemědělské části a recyklační dílny, Novofermstraße 11, 2230 Gänserndorf, [Homepage EN](#)

Na rozdíl od předchozích organizací se tato zaměřuje na pracovní trénink lidí, kteří jsou dlouhodobě mimo pracovní trh. Jsou vyloučeni ze společnosti z důvodu jejich sociálního znevýhodnění z důvodu věku, etnické příslušnosti, strukturální a dlouhodobé nezaměstnanosti, neschopnosti nalézt si zaměstnání po mateřské dovolené.

Tato organizace úzce spolupracuje s rakouským úřadem práce, od kterého dostává plný příspěvek na mzdu zaměstnanců se znevýhodněním. 20 % celkových nákladů spotřebuje provoz organizace, na který musí získat z vlastní podnikatelské činnosti. Organizace má vlastní farmu a dílnu, kde opravuje starší elektroniku, kola, kuchyňské elektrospotřebiče. Případně rozbitou elektroniku sváží z ostatních míst, opravuje ji a následně prodává ve svém tréninkovém obchodě. Organizace WUK úzce spolupracuje s organizací Revital, což je iniciativa zaměřená na recyklaci použitého spotřebního zboží, která jej vrací zpátky do oběhu. Na farmě potom pěstují na 1,2 ha půdy zeleninu a ve velkých sklenících sazenice k prodeji.

Zaměstnanci této organizace, které je vlastně sociálním podnikem, jsou ze 40 % ženy, celkem je zde 29 zaměstnanců se znevýhodněním. To během 8měsíčního programu, který se může protáhnout až na 1 rok, prochází adaptační fází, následně jsou v plném tréninku a za práci dostávají mzdu. V této fázi se rovněž učí psát životopis, simulují pracovní pohovory, a na závěr se snaží najít reální pracovní místo na otevřeném trhu. Během pobytu v tréninkovém programu se lidé se znevýhodněním učí pracovat s internetem, emailem, sociálními sítěmi, médií, jsou zapojeni do kancelářských a administrativních tajů, učí se ovládat registrační kasu v obchodě, mají kontakt se zákazníky a celkově se snaží o opětovné začlenění do společnosti.

20 % příjmů pochází tedy z přímého prodeje bio zeleniny z farmy, prodeje sazenic, péče o veřejná prostranství i pomocné práce kolem domů soukromých vlastníků, dodávek a prodeje zeleniny na trzích, dodávek zeleniny do gastronomických zařízení, provoz e-shopu a dovoz na odběrná místa ve Vídni, recyklační obchod v Gänserndorfu, ve kterém nyní zahajuje provoz i kavárna.

Farma má certifikaci Green Care, což je rakouská značka pro farmy, které nabízí nějakou formu terapií pro osoby se znevýhodněním (mentální, duševní, tělesné, smyslové, sociální).

Model sociálního zemědělství v Rakousku:

- V Rakousku hraje důležitou roli střešní organizace pro všechny formy práce s lidmi s nějakým typem znevýhodnění ve faremním prostředí, Wo Menschen aufblühen | Green Care - Home. Ta jednak garantuje kvalitu poskytovaných služeb v zemědělském prostředí (audit jednou za 3 roky), uděluje certifikát, nabízí vzdělávání, vytváří mapu sociálních farem, vyjednává lepší podmínky pro sociální zemědělce
- V Rakousku neexistuje samostatná legislativa pro sociální zemědělství
- Financování sociálních farem z velké části (až 80 %) pochází ze sociální oblasti: příspěvky na péči, invalidní důchodu. Dále od sponzorů, darů, z fundraisingu.
- Některé provozovny navštívených farem čerpaly investiční zemědělské dotace na úpravu hospodářských budov či na zpracování produkce (stáje, mlékárna)
- Všechny navštívené farmy se snažily být v zemědělské části soběstačné. Vždy se jednalo o primární produkci a zpracování a uplatnění místní produkce pro sebe, komunitu, nebo místní trhy
- Všechny navštívené farmy čerpají nárokové dotace na plochu, zvířata, krajinné prvky (křovinné pásy, stromořadí), zeleninu, sady
- Všechny navštívené farmy fungují v režimu ekologického zemědělství

Model sociálního zemědělství v Itálii:

- V Itálii neexistuje střešní organizace, která by vytvářela systémovou podporu sociálním farmám
- Od roku 2015 existuje zákon o sociálním zemědělství, přičemž některé regiony (např. Benátsko), mají regionální zákony s delší platností
- Snaha mít vyváženou zemědělskou i sociální část, na jedné navštívené farmě zaměstnanci s postižením, na druhé farmě tréninkové místo a snaha o sociální podporu a péči
- Navštívené sociální farmy nečerpají zemědělské investiční dotace, pouze dotace na plochu, zeleninu a hospodářská zvířata
- Obě navštívené farmy se snažily být v zemědělské části soběstačné. Vždy se jednalo o primární produkci a zpracování a uplatnění místní produkce pro sebe, komunitu, do gastro provozů, ve vlastním obchodě nebo místní trhy

Shrnutí:

- Každá navštívená farma ukázala svá specifika a obchodní modely (krátké dodavatelské řetězce, e-shop, farmářské obchody, uplatnění produkce v jiných gastro provozech)
- Každá navštívená farma pracovala s jinou cílovou skupinou (lidé s duševním onemocněním, lidé s mentálním postižením, děti s PAS, ADHD, úzkostmi, lidé s kombinovaným postižením, lidé ohrožení sociálním vyloučením)
- Byly prezentovány úspěšné projekty konceptu sociálního zemědělství a možnosti, jakým způsobem je realizovat
- Podařilo se navázat kontakty v místech jednotlivých exkurzí pro případnou další spolupráci
- Byl projeven zájem o další exkurzi na sociální farmy